

Datum 2021-09-01
Diarienummer 0736/21

Miljödepartementet
m.remissvar@regeringskansliet.se
kopia till
david.hansson@regeringskansliet.se

Miljödepartementets diarienummer: M2021/ 00774

Göteborgs Stads yttrande över remissen - Använd det som fungerar (SOU 2021:26)

Genom att ytterligare reglera producentansvaret för elutrustning bedömer Göteborgs Stad att en mer hållbar hantering av elutrustning främjas. Detta för produkter som är uttjänta men också för produkter som är fungerande men som användaren vill göra sig av med. Utredningens förslag skulle bland annat innebära ett ökat fokus på återanvändning genom att krav läggs på både producenter och på dem som driver godkända insamlingssystem att verka för detta. Förslagen är i linje med miljöbalkens allmänna hänsynsregler om att hushålla med råvaror och energi samt skyldigheten att vidta avfallsförebyggande åtgärder. Utredningens förslag om förbättrad kommunikation till konsumenter är viktigt och positivt. En svaghet i utredningen är att den bara i liten omfattning analyserat vad återanvändningsmarknaden behöver för att få bättre förutsättningar.

Statistik och kartläggning av flöden

Utredningen föreslår att Naturvårdsverket och SCB får i uppdrag att se över hur statistiken kan byggas upp. Dock rör det sig om ett vitt fält av produkter som idag är indelade i 6 kategorier som i sin tur är väldigt vidsträckta. Ett annat problem är den förhållandevis långa livslängden från fem till 50 år beroende på produkt. Ytterligare en faktor är e-handelsförsäljning, import och export av bland annat återanvända telefoner samt den stora upplagringen i hushållen.

Göteborgs Stad ser att det vore en fördel att bringa större klarhet i hur mycket som sätts på marknaden, hur mycket som samlas in och hur mycket som styrs till återanvändning av insamlingssystemet. Att få grepp på återanvändningen utanför systemet är dock svårt eftersom det här handlar om produkter som inte blivit avfall. Problemet med dagens svaga

uppföljning är att man inte har någon statistik som kan ligga till grund för ett krav på återanvändning.

Insamling och återanvändning

Göteborgs Stad är positiv till förslagen att insamlingen utvecklas och att producenterna ska verka för att ge användarna bättre förutsättningar avseende förfarandet att återanvända sin produkt. Det är bra om producenterna tar ett större ansvar för att informera innehavare om vart de ska vända sig och till vem - för att utrustningen ska kunna återanvändas. Något krav på att det godkända insamlingssystemet ska dela upp flödet i fungerande och icke fungerande utrustning ställs inte. Naturvårdsverket behöver bedriva sin tillsyn på ett sätt som säkrar regeländringarnas potential. Redan i dagens miljöbalk, avfallsdirektivet och WEEE-direktivet samt dagens producentansvarsförordning ställs krav på att återanvändning ska tillämpas när det är lämpligt. Det finns i dag en privat återbruksmarknad för mobiltelefoner, många är omedvetna om den marknaden och fördelarna med det kretsloppet.

Göteborgs Stad är positiv till förslaget om att förstärka incitamenten till avfallsinnehavare att lämna tillbaka utrustning som man inte längre vill ha. Om insamlingen trots det inte ökar bör förslaget av pant aktualiseras, gärna i ett bredare samarbete med flera EU-länder. Staden delar trots det utredningens uppfattning att information om nyttan med återanvändning och återvinning samt en säker hantering är det viktigaste uppgiften för insamlingssystemet i ett kortare tidsperspektiv.

Målet i Göteborgsregionen minskar avfallet – avfallsplan för tretton kommuner till 2030 är att elavfallet ska halveras till 2030. Göteborgs Stad tillstyrker förslagen om att utveckla kommunikationen till användarna om skyldigheten lämna in elavfall separat och miljönyttan med det. Staden är positiv till utredningens förslag om att den som driver ett insamlingssystem ska informera om insamlingen, hantering av personliga data och avfallsförebyggande åtgärder. Ett minimikrav på informationen bör regleras närmare.

Utvecklat producentansvar

Göteborgs Stad instämmer i utredningens bedömning att ett utvecklat producentansvar bäst bidrar till utredningens syfte. När det utifrån kommande och redan införda förändringar finns bättre tillgång till statistik över smått elavfall bör lagstiftningen kompletteras med målnivåer och kravnivåer även för förebyggande av smått elavfall. Staden anser att förslaget om utvecklat producentansvar bättre stöttar de övre nivåerna i avfallstrappan för fler produkter och ger bättre förutsättningar för förebyggande genom återanvändning än alternativen med pant.

Utredningen förordar att den som driver ett insamlingssystem med tillstånd ska se till att insamlingen sker på ett sådant sätt att förberedelse för

återanvändning möjliggörs för avfall som kan förberedas för återanvändning samt att en producent ska verka för att användare av elutrustning får goda förutsättningar att återanvända denna. Kravet gäller för elutrustning som är lämplig att återanvända.

Göteborgs Stad anser att förordningen tydligare behöver specificera vad som menas med förberedelse för återanvändning och andra begrepp inom producentansvaret för att lagstiftningen ska vara tydlig både för producenterna och tillsynsmyndigheterna.

För att förflytta elektriskt och elektroniskt avfall upp i avfallshierarkin krävs troligen även annan lagstiftning som handlar om produkternas utformning, livslängd, uppgraderbarhet och reparerbarhet. Till exempel kan support inkluderas i priset eller garantitiden förlängas. Som utredningen påtalar är arbetet med att ställa krav på mer resurseffektiva produkter påbörjat inom ramen för EU:s ekodesigndirektiv. Göteborgs Stad anser att Sverige bör lägga stort fokus på att där få igenom lagkrav som medför ökad livslängd på elektriska och elektroniska produkter.

Förslagen kring pantsystem

Göteborgsregionen minskar avfallet – avfallsplan för tretton kommuner till 2030, sätter som mål för insamling och återvinning att minst 90 procent av allt inlämnat avfall på återvinningscentraler ska vara rätt sorterat och minst 70 procent av innehållet i restavfallet ska vara rätt sorterat, varav inget farligt avfall sorteras i fel fraktion. Stadens kretslopp och vattenförvaltnings erfarenhet är att mobiltelefoner står för en obetydlig andel av det felsorterade farliga avfallet på återvinningscentralerna och i övriga insamlingssystem inom kommunen. Därför anses ett pantsystem för just mobiltelefoner inte bidra till dessa mål. Ett pantsystem för småbatterier eller ljuskällor skulle vara mer intressant eftersom det är avfallsslag som oftare sorteras fel och har en kortare livslängd. Vid den plockanalys av 4,6 ton restavfall som genomfördes i Göteborg 2020 registrerades till exempel endast 2 mobiltelefoner, men 42 småbatterier, 26 ljuskällor och även olika slags sladdar var vanliga. Vid motsvarande analys 2018 fanns inga mobiler. Elavfall har utgjort 0,4–0,5 procent av restavfallet vid samtliga plockanalyser sedan 2014.

Göteborgs Stad instämmer med utredningen att ett traditionellt pantsystem är svårgenomförbart, komplicerat, innebär ekonomiska risker och troligen har en begränsad effekt på inlämning av produkter som lagras hemma. Staden tillstyrker därför utredningens förslag att avvakta med pantsystemet. Det är bättre att fokusera på att bedriva bra information, bättre insamling av elutrustning generellt samt utvärdera effekten av ett uppdaterat producentansvar i ett kortare tidsperspektiv.

Göteborgs Stad instämmer med utredningens bedömning att pant på mobiltelefoner inte bör hanteras vid återvinningscentralerna vid ett

eventuellt genomförande. Om ett pantsystem ska införas så bör det tillämpas vid insamling i butiker med pantbevis i samband med köp av ny mobil. Staden instämmer med utredaren i att ett pantbevis bättre bidrar till syftet med utredningen än ett traditionellt pantsystem.

Vid behandlingen av ärendet i kommunstyrelsen antecknade representanterna från MP och V som yttrande en skrivelse från den 31 augusti 2021 (bilaga A).

Göteborg den 1 september 2021
GÖTEBORGS KOMMUNSTYRELSE

Axel Josefson

Mathias Sköld

Yttrande angående remiss från Miljödepartementet - Använd det som fungerar (SOU 2021:26)

Utredningen belyser flera viktiga aspekter av hur insamlingen av elektronikavfall kan förbättras men vi rödgrönrosa saknar analys av hur ett förstärkt producentansvar och/eller ett pantsystem skulle påverka konsumtionen. För att minska mängden elektronikavfall behöver också den totala konsumtionen av småelektronik att minska. Mobiltelefoner ses idag som en förbrukningsvara med orimligt snabb omsättningstid. Det är inte hållbart att ständigt byta ut fungerande produkter, även om vi skulle ha ett bättre system för återanvändning och återvinning än vad som finns idag.